
KİTAP TANITIMI / BOOK REVIEW

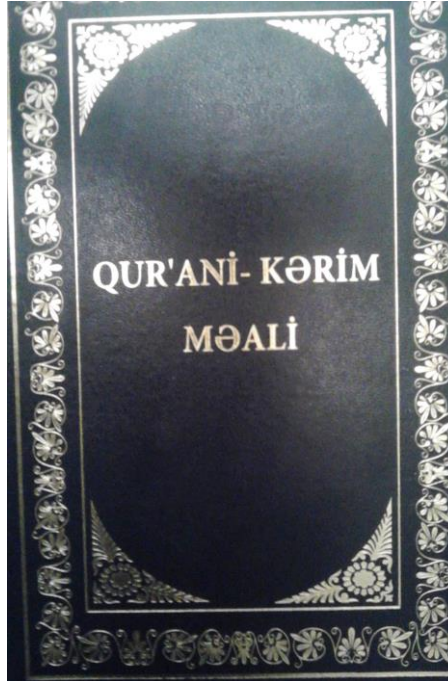
Kur'an-ı Kerim, çev. Ziya Bünyadov & Vasim Memmedaliyev,
ed. Allahşükür Paşazade, Bakü: Azer Neşr, 1991.

Hazırlayan

MANSUR TEYFUROV*

Hayatı: Prof. Dr. Ziya Musa oğlu Bünyadov, 1923 yılında Azerbaycanın Astara şehrinde doğmuştur. Ailesi geçimini memur maşısı ile temin ederdi. Babası, Bakü şehrinin Bibiheybet bölgesinden olan, Musa Bünyadov gömrük madeninde çalışırdı. Babası gömrük madeninde çalıştığı için bir kaç defa yaşadığı yerlerini değiştirmek zorunda kalmıştır.

Ziya Bünyadov orta okulu 1930-1939. yıllarda Gökçay şehrinde okumuş ve ordan mezun olmuştur. Başarılı öğrenci olduğu için okulu “*Altın madalya*” ile bitirmiştir. 1942. yılın şubat ayında Büyük

* Dr. Öğr. | Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri

Vatan savaşına katılmış ve savaş bittikten sonra yeniden ilmi hayatını devam ettirmiştir.

1946 yılında Moskova Şarkiyatçılık Enstitüsünün Arap dili fakültesine girmiş, 1950. yılında mezun olmuştur. 1950-1954. yıllarda Moskova Şarkiyatçılık Enstitüsünde yüksek lisansına başlamıştır. Böylece hayatının sekiz yılını Moskovada geçiren Ziya, Enstitüde son iki yılını, bir yılda bitirmiş ve beş senelik eğitimini dört senede tamamlamayı başarmıştır. Mastır öğrencisi iken derslerde hocaların yerini tutmuştur. SSR'in (Sosyal Sovyetler Birliği) meşhur şarkiyatçılarından biri olan Yevgeni Aleksandoroviç Balayev ile sık sık irtibatı olduğu için onun gelecekte ünlü bir Şarkiyatçı gibi yetişmesinde büyük etkisi olmuştur. Mastır bitirdikten sonra Azerbaycana dönmüştür. O, 1954. yılında çalışma hayatına atıldı. O, yaklaşık on sene Abbas Bakıhanov adına Tarih Enstitüsünde dekan olarak işe başlamıştır. 1958-59. yıllarda Azerbaycan Devlet Üniversitesi Şarkiyatçılık Fakültesinde hoca olmuştur. 1964. yılında ise “*Azerbaycan VII-IX asrlarda*” konusunda doktora tezini savunmuştur. 1965. yılında SSR'in yüksek ve orta İhtisas Eğitim Bakanlığının Yüksek Attestasiya Komisyonu tarafından profesör bilim unvanını kazanmıştır. Ziya Bünyadov, Akademisinin Şarkiyatçılık Enstitüsünde dekanlık görevinde çalışmıştır. Ziya Bünyadov'un ölümü bir suikast sonucu gerçekleşmiştir.

Eseri: Ziya Bünyadov'un dinimiz İslama en büyük hizmetlerinden biri de Vasim Memmedeliyev ile birlikte hazırladığı Kuran-i Kerimin şerhli tercümesidir. İslm dini ile bağlı bir sıra eserler yazmış ve islami değerlerin korunmasına hizmet etmiştir. Ziya Bünyadov'un bu çalışmasındaki hizmeti tercümeden çok, anlaşılması için, sure ve ayetlere not düşerek şerhini etmesidir. Ziya Bünyadov, tercümeyle ilave olarak yazdığı şerhlerde Tivrattan, İncilden, muhtelif dillerde olan Kuran tefsirlerinden, Arapça kaynaklardan, Avrupa alimlerinin eserlerinden, özellikle Kraçkovski'nin Kuranın Rusca tercümesi ve şerhinden faydalanmıştır. Bilindiği gibi, Kuran-ı Kerim'i aslından okumak daha güzeldir. Lakin insanların çoğu arapça bilmediklerinden

tercümeye ve şerhe ihtiyaç vardır. Bu sebeple de her iki yazar Kuran-ı Kerim'i günümüzde Azerbaycan diline güzel bir şekilde tercüme ve şerhini etmiştir. Kuran ayetlerini Azerbaycan diline çevirdiklerinde dil inceliklerine çok dikkat etmişlerdir. Vasim Memmedeliyev'in söylediği gibi, *“Kuran'ın harfî harfine tercümesini etmek, Ona karşı saygısızlıktan başka bir şey değildir. Ama, şerhli şekilde tercüme Arapça bilmeyen veya anlamayan okuyuculara Kuranın manasını iyi anlamaları için en güzel bir yoldur.”* Bu iki yazarın tercümeli ve şerhli olarak yazdıkları mealde okuyucuların daha iyi anlamaları ve sorunsuz bir şekilde ayetlerin manasıyla birlikte lazım olan yerlerde parantez içerisinde kısa bir şerh etmişler. Ziya Bünyadov'un şerhi 40 sayfadan ibarettir. Bu şerhler Bakara suresinden başlayıp Nas suresine kadar devam eder. Yukarıda da bahs ettiğimiz gibi, yazar bir çok kaynaktan faydalanmıştır. İster coğrafi yerler olsun, ister kabile adları veya kelime anlamı olsun, yazar bunların şerhini etmiştir. Örneğin, Bakara suresinin 158. ayetinde *“Şüphesiz ki Sefa ve Merve Allah'ın alametlerindendir.”* Burada geçen Sefa sözünü, *“Mekke yakınlığındaki küçük bir tepenin adıdır. Yanında yükselen Merve tepesi gibi sert kaya veya kayalar manasındadır”* şeklinde şerh etmiştir. Ziya Bünyadov'un, bu gibi şerhleri etmesinin asıl sebebi; Kuran'ı okuyan her insanın aklında soru işaretleri kalmadan anlaya bilmesi ve şerh edebilmesidir. Ayrıca Kuran-i Kerim'in Yasin suresi hakkında bir makalesi de vardır. Bu makalede Kuran-i Kerim hakkında bilgiler vermekle birlikte, Yasin suresi hakkında da şu bilgilere yer vermektedir: Müslümanların mukaddes kitabı olan Kuran, dünya edebiyatının özüne has yegane sanat eseridir.

Doğu toplumunun sosyal ve manevi gelişimine etkisi çerçevesinde Kuran, bütün dünya medeniyetini içine alan en kutsal kitaptır. Kuran, İslam dininin temelidir. O, dini ayinleri nizamlar, ahlaki davranışları, insan hukukunu, örf ve adetleri, hayat ve hayatta yaşama tarzının en nemli yönlerini tayin eder. Kuran'ın metinleri toplumu ve bireyi dua etmede, devlet ve aile bayramlarında genellikle gerçek hayatla ilgili değişik hakikatleri hatırlatır. Kuran'daki birçok söz ve ifadeler diline ve milletine bakmadan Müslümanların edebi diline girmiştir. Kraçkovski tara-

fından gerçekleştirilen Kuran'ın Rus diline tercümesi (1963 ve 1986), Azerbaycan'da İslam'ın ve Müslüman kültürünün tarihi üzerinde yapılan araştırmalarda büyük etkisi olmuştur. Öyle ki, araştırmacılar, doğu bilimcileri, Doğu'nun ideoloji tarihi ile ilgilenenler zorunlu kaynak ve dünyaca değerli bir kitabı öğrenme imkânı elde etmişlerdir. Fakat Kuran'ı tefsir etmeden anlamak mümkün değildir. O, sözlü konuşma gibi meydana gelmiş, Hz. Muhammed'in döneminde ve onun vefatından sonra da ezberlenerek ve yazılarak, sözlü şekilde ağızdan ağıza geçerek, hafızalarda kalmıştır. Kur'an 114 sureden oluşur. Birinci sure hariç, uzun sureler önde kısa olanlar ise onlardan sonra yerleştirilmiştir.